

2025 AİLE YILI

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

GÜNLÜDÜR

15/10/2025

Sayı :E-75833232-610-7355555

Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

7/32076

İlgi : 14.08.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1681441 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza intikal eden, İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ tarafından tevcih edilen 7/32076 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek' te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:0C7C9CBC-6793-4F27-9262-1FA1EB2A5E7E

Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/stb-ebys>

Mustafa Kemal Mahallesi Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 2151.Cadde No:154 06510 Çankaya /ANKARA

Telefon :03122016100

Bilgi İçin:soruonergesi@sanayi.gov.tr

Faks:03122016103

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr

Kep:sanayiveteknolojibakanligi.strateji@hs01.kep.tr

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN RAHMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN

7/32076 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Sanayi sektörü ülkelerin kalkınma stratejilerinin temelinde yer alan bir sektör olup, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke sanayileşmeye büyük önem vermekte ve bu doğrultuda ekonomilerinde yapısal dönüşümlerini hızla gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Ülkemizde de hızlı sanayileşmenin gerçekleştirilmesi ve üretimin sektörel kompozisyonundaki değişimin sanayi sektörü lehine olması ülkeyi yöneten tüm iktidarlar tarafından hedeflenmiş olmasına rağmen AKP döneminde ülkemizin sanayileşmesi alanında atılması gereken adımlar yeterli olmamıştır.

Nitekim sanayi sektörünün millî gelir içindeki payı (vergiler ve sübvansiyonların temel sektörlerle dağıtılmadığı bir yapıda) 2002 yılında yüzde 20,1 iken, 22 yıllık bir dönemin ardından hemen hemen aynı kalarak 2024 yılında da yüzde 20 olarak gerçekleşmiştir.

İstihdam göstergeleri de sanayi açısından parlak bir tablo ortaya koymaktan uzaktır. Nitekim sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payı 2005 yılında yüzde 21,4 iken, 2024 yılında yüzde 20,7 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan, 2021 yılı Eylül ayında Cumhurbaşkanının “Faiz sebep, enflasyon netice” tezinin sonucunda uygulanmaya konulan faiz indirimleri Türkiye ekonomisini bugün de içinde olduğumuz krize ve yüksek enflasyon sürecine sokmuştur. Bu kriz sanayi sektörünü son derece olumsuz etkilemiştir. Nitekim 2022-2024 döneminde Türkiye ekonomisi yıllık ortalama yüzde 4,5 oranında büyüme kaydederken sanayi sektöründe büyüme yüzde 1,1 olmuştur. Ekonomiye ilişkin göstergeler söz konusu olumsuzluğun devam ettiğini tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. Nitekim 2025 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre ekonominin büyüme hızı yüzde 2,7 olurken, sanayi sektöründe büyüme kaydedilememiştir.

Sanayi sektörü, yapısı itibarıyla bakıldığında ve tarım ve hizmetler sektörleri ile kıyaslandığında, daha az kişinin çalışarak daha yüksek katma değer ürettiği bir sektördür. Bununla birlikte, Türkiye’de ağırlıklı olarak emek yoğun ve teknoloji yoğunluğu düşük bir sanayi yapısı egemendir.

AKP'nin iktidarda olduğu 22 yıllık dönemde sanayi sektörünün ekonomideki ağırlığının çok sınırlı bir biçimde artmış olması ekonomide amaçlanan yapısal dönüşümün gerçekleştirilemediğini tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Nitekim Dokuzuncu Kalkınma Planı'ndan başlayarak hazırlanan tüm kalkınma planlarının temel hedeflerinden birinin sanayinin millî gelir içindeki payının artırılması olduğu düşünüldüğünde bu hedeflerin uzağında kalınması ciddi bir eksikliğe işaret etmektedir. Bu kapsamda, çalışan başına katma değer düşük olduğu, verimlilik seviyelerinin yüksek olmadığı bir sanayi yapısı ile Türkiye'nin sanayileşebilmesi ve üretim ve ihracatta teknoloji yoğunluğunu artırması mümkün gözükmemektedir.

Bu bilgiler ışığında;

Soru 1- AKP'nin iktidarda olduğu 22 yıllık dönemde sanayi sektörünün milli gelir içindeki payının aynı kalmasını hangi nedenlere bağhyorsunuz?

Soru 2- Sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payının aynı kalmasının sanayi sektöründe çalışan başına katma değerin düşük olduğu, emek yoğun ve teknoloji yoğunluğu düşük bir sanayi yapısına işaret ettiği tespitine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

Soru 3- 2021 yılı Eylül ayında Cumhurbaşkanının “Faiz sebep, enflasyon netice” tezinin sonucunda Türkiye ekonomisinin içine girdiği krizin sanayi sektörünü olumsuz etkilemesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Soru 4- AKP iktidarlari zamanında hazırlanan tüm Kalkınma Planlarında sanayi sektörünün ekonomideki ağırlığının artırılması temel amaçlar arasındayken bu alanda ciddi bir başarı sağlanamamasının nedeni nedir?

Soru 5- Katma değeri düşük mal ve hizmet üretiminin ve düşük verimlilik seviyelerinin yaygın olduğu bir sanayi yapısı ile Türkiye'nin sanayileşebilmesi ve üretim ve ihracatta teknoloji yoğunluğunu artırması nasıl mümkün olacaktır?

CEVAPLAR:

Türkiye ihracatının hâlihazırda %94'ü imalat sanayi ürünlerinden oluşmakta olup üretim odaklı bir ekonomiye sahip bulunmaktayız. İhracatımızın yaklaşık %42'si otomotiv, kimya ürünleri, makine, elektronik ve elektrikli teçhizat orta yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerinden oluşmaktadır.

21. yüzyıl başından bugüne sanayi ve teknolojik gelişim alanlarında önemli bir performans gösteren ülkemizde; üretime dayalı sanayileşme, teknolojik ve ekonomik bağımsızlık ve kalkınma yolunda önemli adımlar atılmıştır. Nitekim bu dönemde kapsamlı bir Ar-Ge, yenilikçilik ve girişimcilik ekosistemi inşa edilmiş, katma değerli üretim kapasitesi geliştirilmiş ve teknoloji geliştiren bir ülke olma hedefi yolunda mesafe alınmıştır. Ayrıca, yerli ve yabancı yatırımcıları motive eden cazip bir teşvik sistemi ile Türkiye rekabetçi bir üretim üssüne dönüştürülerek ihracat potansiyeli de güçlendirilmiştir.

Sanayi ve teknoloji alanlarında kapsamlı bir dönüşüm sürecinden geçilirken teknolojik bağımsızlık ilkesi doğrultusunda, yerli ve millî üretim anlayışının da temelleri atılmıştır. Gerek sanayileşme altyapılarının hızlı bir şekilde yaygınlaştırılması ve gerekse sanayiye yönelik teşvik ve destekler, süreklilik arz eden bir iktisadi büyümenin motoru olmuştur. Sanayi üretim endeksi 2002 yılında ortalama 30,95 iken, 2024 yılında 107,54 düzeyine yükselmiş, bu gelişme ürün çeşitliliğine de yansımıştır. 2002'de 40 milyar Dolar olan imalat sanayi gayrisafi yurtiçi hasılası, 2024'te 226 milyar Dolara yükselirken %457 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Türkiye, Dünya Bankası verilerine göre imalat sanayi hasılasında 2002 yılına göre 7 basamak yükselerek 14. sıraya yerleşmiştir. Bununla birlikte, doğal kaynak zengini olmayan gelişmiş ülkelerin birçoğunda hizmetler sektörü Türkiye'de de olduğu gibi gayrisafi yurtiçi hasılanın yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Ar-Ge ve inovasyon ekosisteminin tesis edildiği, Ar-Ge'ye ayrılan kaynağın %0,5'lerden %1,42'ye, 1,2 milyar Dolardan 16 milyar Dolar seviyelerine ulaştığı bu 22 yılda yaşanan dönüşüm, Millî Teknoloji Hamlesi vizyonu ile daha güçlü şekilde ifade edilmiştir.

Sanayi istihdamı ise 1998'deki %22 düzeyinden 2006'da yaklaşık %27 düzeyine yükselmiş ve sonrasında istikrarını korumuştur. İmalat sanayinde çalışan başına katma değer düşmediği gibi aksine yükselmiştir. İmalat sanayii iş gücü verimliliği artışı, özellikle Kovid-19 pandemisi sonrası dönemde ortalamanın üzerinde gerçekleşerek genel iş gücü verimliliğinin yükselmesinde önemli katkı sağlamıştır.

2019-2023 ile 2024-2028 dönemlerini kapsayan . On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planlarında; kimya, ilaç ve tıbbi cihazlar, elektronik, makine, elektrikli teçhizat, otomotiv ve raylı sistem araçları gibi sektörler öncelikli olarak tanımlanmış, 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi belgesinde yerli ve millî üretimin vurgulanması merkezî bir odak noktası haline getirilmiş ve bu vurgu, ileriye dönük somut adımlarla devam etmiştir. Ayrıca, 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisinin uygulanma döneminde önemli başarılar kaydedilmiştir: Togg ilk teslimini yapmış, Teknoloji Hamlesi Programı hayata geçirilmiş, Millî Uzay Programı yayımlanarak Türkiye'nin insanlı ilk uzay misyonu planlanmış, TEKNOFEST Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivalleri gerçekleştirilmiş, Türkiye Açık Kaynak Platformu, Yapay Zekâ Enstitüsü ve Raylı Ulaştırım Teknolojileri Enstitüsü gibi yeni kurumsal yapılar kurulmuştur. Yine bu dönemde imalat sanayi ihracatı 240 milyar Doları aşarken Ar-Ge insan kaynağı ve araştırmacı sayılarında kayda değer artışlar elde edilmiştir. Yeşil ve dijital dönüşümü teşvik eden, küresel entegrasyonu ve dayanıklılığı artıran aktif sanayi politikalarının izlenmesi, sanayinin ekonomideki payının korunmasını ve büyütülmesini sağlamıştır. Sanayi politikasında izlenilen bu strateji hem ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini hem de teknolojik bağımsızlık hedeflerinin gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır.

Küresel rekabet gücümüzü artırmak ve ekonomik büyümeyi sağlamak için sanayileşme politikaları kararlılıkla sürdürülmektedir. Nitekim 2025/6 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle 10/05/2025 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi belgesinin temelini "Millî Teknoloji Hamlesi" vizyonu oluşturmaktadır. Bu vizyon, savunma sanayiinde elde edilen başarıların diğer sektörlere rol model olması ve kritik teknolojilerin yerli olarak geliştirilmesi hedefi üzerine inşa edilmiştir. Bu kapsamda, eğitimden insan kaynağı planlamasına, sanayi bölgelerinden araştırma altyapılarına kadar sanayi ve teknolojiyi etkileyen bütün ekosistem belgenin odağına alınmıştır. Strateji belgesi; kapsamlı bir analiz metni, 2030 yılında ulaşılması hedeflenen 20 makro hedef ile 5 ana amaç altında 100 strateji ile 37 öncelikli program ve projeden oluşmakta ve titizlikle uygulanmaktadır.